

Gottlieb Siesby

Mendel Levin Nathanson. En biografisk Skitse (1845)

Transskriberet fra gotisk skrift og tilpasset nudansk af Erik Henriques Bing

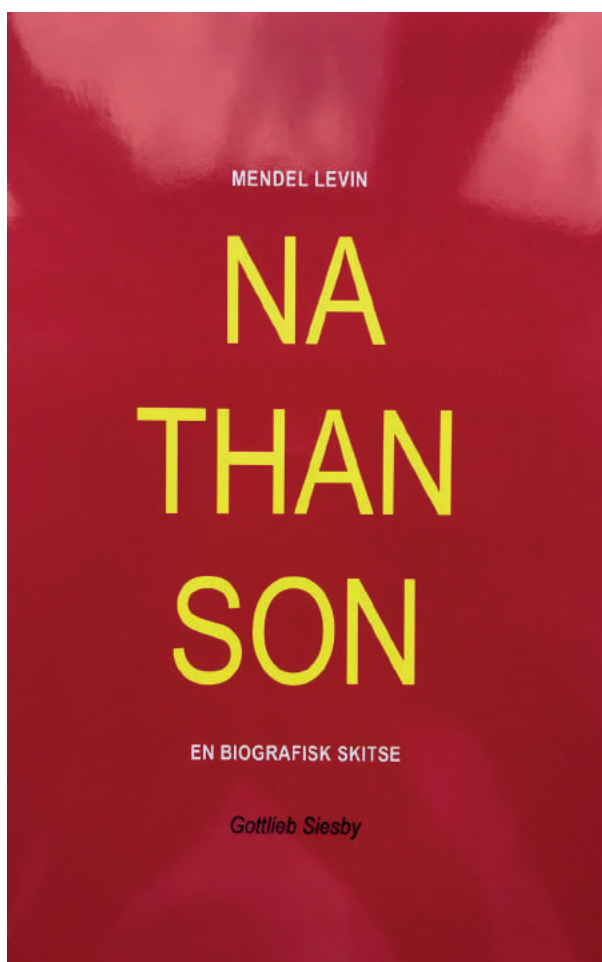
Forlaget Tågaliden, 2018

Af Merete N. Christensen

I 1780 fødtes den kendte danske jøde Mendel Levin Nathanson i Altona, Danmarks dengang sydligste by. I 1980 burde der nok have været udgivet en biografi i anledning af hans 200-årsdag – måske af flere forfattere, der kunne dække hans forskellige virkefelter som reformator af undervisningen af fattige jødiske børn, den jødiske menigheds styrelse, det jødiske begravelsesvæsen, økonomiske forhold, *Berlingske Tidende* med videre. Det skete som bekendt ikke.

Selskabet for Dansk Jødisk Historie, stiftet i 1980, var travlt optaget af udgivelsen af *Indenfor murene* til Mosaik Troessamfunds 300-års jubilæum den 16. december 1984.¹ Denne udgivelse bar på forsiden *Det Nathansonske Familiebillede*, hvilket også havde været tilfældet med tidligere værker om jøder i Danmark.² Nathansons betydning er sjældent blevet undervurderet.

Nu er der igen en anledning, da Nathanson døde den 6. oktober 1868 – altså for 150 år siden i år. Det store nye værk synes dog ikke at være på vej. Til gengæld har den myreflittige Erik Henriques Bing fået den geniale idé at genoptrykke en tidligere biografi. Det drejer sig om Gottlieb Siesbys biografi fra 1845 – nu med latinske bogstaver og moderniseret ortografi. Det er fortjenstfuldt, idet bogen ikke er nem at opdrive, og yngre personer kan have svært ved at læse gotisk skrift.

Anmeldelser

Der er to iøjnefaldende mangler ved denne biografi:

- 1) Siesby var hele livet igennem Nathansons protegé, så biografien er uden kritik og nuancer. I biografien fremstår Nathanson simpelthen som en helt.
- 2) Biografien slutter i 1845, hvor Nathanson endnu havde 23 aktive år tilbage af sit liv.

Selvom Siesbys værk er en meget vigtig kilde, findes der heldigvis stof fra Nathanson selv i skrifter og breve, og senere historikere har vurderet hans indsats inden for økonomi og bladvirksomhed. Portrætter (og karikaturer) findes i rigt mål fra hele hans liv. I bogen er gengivet Wilhelm Marstrands portræt fra 1845, der hænger på Carolineskolen.

Hvad får vi så at vide om M.L. Nathanson i Siesbys biografi? Nathanson blev født i Altona den 20. november 1780. Som 12-årig kom han til København til sin morbroder, David Amsel Meyer, hvis betydning for Nathanson og vice versa næppe kan overvurderes.³ De første sider (12-14) er viet hans tidlige undervisning – mest selvstudier – samt hans deltagelse i forretningslivet i firmaet Meyer og Trier. Den største del af bogen (s. 24-85) omhandler Nathansons arbejde for de jødiske skoler, Friskolen for Drengbørn af den mosaiske Troe og Carolineskolen, for Begravelsesselskabet af 1810 samt hele menighedens omorganisering i forbindelse med Anordningen af 29. marts 1814. Side 86-99 omhandler Nathansons arbejde for det omgivende samfund med støtte til kulturen samt hans egne skønlitterære værker og debatindlæg i den litterære jødefejde. Side 100-123 (bogens slutning) er en kortfattet omtale af Nathansons store økonomiske forfatterskab, som Siesby ikke mener at kunne vurdere efter fortjeneste, og som den dag i dag savner en udførlig udforskning.

Endelig omtales hans tiltræden som chefredaktør på *Berlingske Tidende*. Også her er det en ret kortfattet skildring – også med hensyn til den politiske modstand, som Nathanson mødte, og som også kendes fra karikaturerne af ham. Hertil kommer, som nævnt, at hans sidste 23 år, der i høj grad var viet til arbejdet på ”*Berlingeren*”, ikke er med i bogen.

Vi får i biografien et indblik i mandens liv og virke fortalt af en, der har kendt ham godt, og som beundrede ham umådelig meget. Sammen med Nathansons egne værker er der masser af stof til en helstøbt biografi. Kilder savnes således ikke, men tilbage står så at spørge: Vil nogen påtage sig den opgave? Erik Henriques Bing har givet et startskud. Lad os håbe, at denne fortjenstfulde udgivelse vil blive fulgt op. Læs den, og bliv inspireret.

NOTER

1. *Indenfor murene. Jødisk liv i Danmark 1684-1984*. København: Selskabet for dansk jødisk historie og C.A. Reitzels Forlag A/S 1984.
2. Se Benjamin Balslev: *De Danske Jøders Historie*. København: O. Lohse 1932 og Poul Borchsenius: ”Bind 4. Historien om de danske jøder”. Werner Keller og Poul Borchsenius (red.): *Spredt blandt folkeslagene*. Bind 1-4. København: Fremad 1968-1969.
3. Mere herom i Karsten Christensen: ”Mindedage og idoler. De danske jøders frihedsbrev 1814 og M.L. Nathanson”. Bent Blüdnikow (red.): *Jøderne som frie borgere. Anordningen af 29. marts 1814*. København: Det Jødiske Samfund i Danmark 2014.